

μόλις το 2017 και ανασκάπτεται από την Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας. Ο χώρος δεν είναι ακόμα προσβάσιμος, αφού η ανασκαφή δεν έχει ολοκληρωθεί, αλλά μερικά μνημεία είναι ορατά.

Ο Λόφος Παλαιοεκκλησιές (Α)

Στον παραλιακό λόφο βρίσκονται δύο μεταβυζαντινές εκκλησίες, τα τελευταία κατάλοιπα του μεσαιωνικού οικισμού. Στο ίδιο σημείο υπήρχε ήδη στην Εποχή του Χαλκού στην 3η και 2η χιλιετία π.Χ. ένας οικισμός.

Η Ανατολική Στοά (Β)

Με μήκος σχεδόν 70 μ., πρόκειται για το μεγαλύτερο κτίριο του ιερού. Φαίνεται από τον σύγχρονο δρόμο ανάμεσα στο ιερό και τον λόφο.

Οι Οίκοι (Γ)

Η λειτουργία των τριών μικρών κτισμάτων της Κλασικής-Ελληνιστικής εποχής στη βόρεια πλευρά του ιερού παραμένει προς το παρόν άγνωστη: θησαυροί ή μικροί ναοί.

Ο Ναός (Δ)

Με προσανατολισμό Ανατολή-Δύση ο ναός βρίσκεται στο κέντρο του ιερού. Το κτίριο έχει τουλάχιστον δύο οικοδομικές φάσεις οι οποίες χρονολογούνται στην Αρχαϊκή εποχή.

Κάτω: Άποψη από drone του οίκου 12 στο Αρτεμίσιο (φωτ.: J. André, 2021).

Ο Βωμός (Ε)

Το θεμέλιο του μεγάλου βωμού της Αρτέμιδος (5x12 μ.) βρίσκεται ανατολικά του ναού.

Το Μνημειακό Οικοδόμημα του 7ου αι. π.Χ. (Ζ)

Το πρώτο μνημειακό κτίριο του ιερού χρονολογείται στον 7ο αι. π.Χ. και είχε τέσσερα δωμάτια. Δύο από αυτά λειτουργούσαν ως είσοδοι στο ιερό.

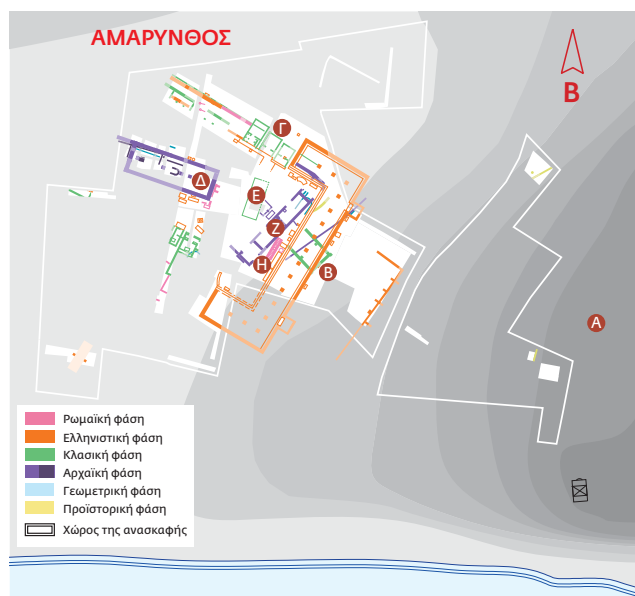
Η Ρωμαϊκή Κρήνη (Η)

Μπροστά από την Ανατολική Στοά ανασκάφηκε μια κρήνη με δύο κλίμακες κατασκευασμένες αποκλειστικά από λίθους σε δεύτερη χρήση. Το μνημείο χρονολογείται στους ρωμαϊκούς χρόνους και κτίστηκε μετά την καταστροφή που υπέστη το ιερό κατά τη διάρκεια του Μιθριδατικού πολέμου.

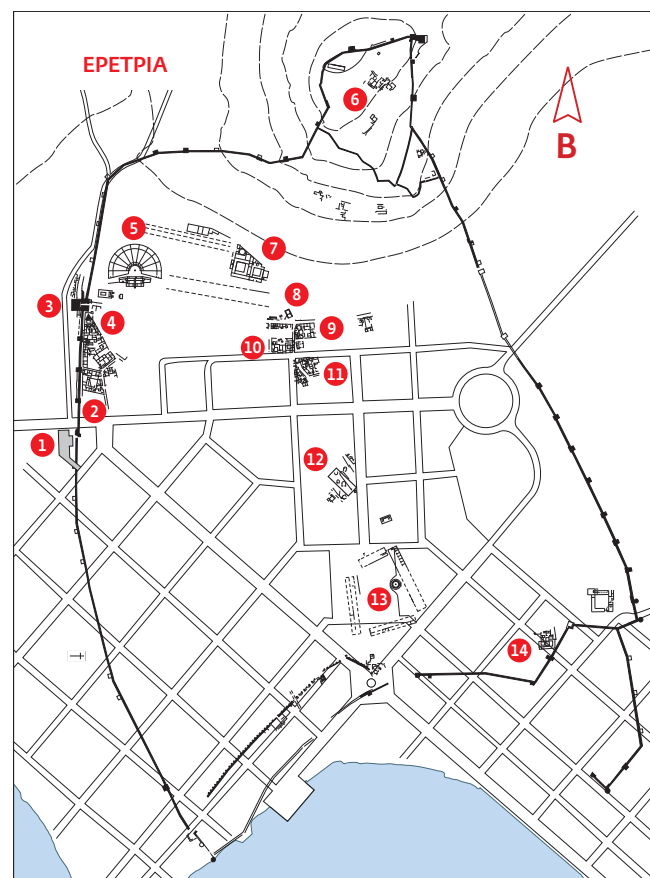
Εικόνα εξωφύλλου: Πήλινο Γοργόνειο από την Οικία με τα Ψηφιδωτά στην Ερέτρια. Μέσα 4ου αι. π.Χ.

Κάτοψη Αμαρύνθου: Τα κυριότερα μνημεία του Αρτεμείου (σχέδιο: T. Theurillat / J. André, 2021).

Κάτοψη Ερέτριας: Τα κυριότερα μνημεία της Ερέτριας (σχέδιο: T. Theurillat, 2022).

- Α Ο Λόφος Παλαιοεκκλησιές
- Β Η Ανατολική Στοά
- Γ Οι Οίκοι
- Δ Ο Ναός
- Ε Ο Βωμός
- Ζ Το Μνημειακό Οικοδόμημα του 7ου αι. π.Χ.
- Η Η Ρωμαϊκή Κρήνη

- 1 Το Μουσείο
- 2 Η Δυτική Συνοικία, Οικία II
- 3 Η Δυτική Πύλη
- 4 Το Ηρώον
- 5 Το Θέατρο
- 6 Η ακρόπολη
- 7 Το Γυμνάσιο
- 8 Ναός αυτοκρατορικής λατρείας
- 9 Η Οικία με τα Ψηφιδωτά
- 10 Τα ρωμαϊκά λουτρά
- 11 Η Συνοικία των Παναθηναϊκών Αμφορέων
- 12 Το Ιερό του Απόλλωνος Δαφνηφόρου
- 13 Η Αγορά
- 14 Το Ισείον

Για να περιηγηθείτε στον χώρο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το διάγραμμα. Για να ακούσετε ή να κατεβάσετε το αρχείο της ηχητικής ξενάγησης σκανάρετε με το κινητό σας το QR code που βρίσκεται αριστερά ή πληκτρολογήστε τον σύνδεσμο: https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2022/03/Eretria_Amarynthos.mp3

μικρός ΟΔΗΓΟΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ (3 τένες) | N° 138
Απρίλιος 2022

www.archaiologia.gr

ΑΜΑΡΥΝΘΟΣ

Αγγελική Γ. Σίμωνι
Sylvian Fachard
Όλγα Κυριαζή
Tobias Krapf
Tamara Saggini
Thierry Theurillat
Samuel Verdan
Jérôme André

ΕΡΕΤΡΙΑ

ΕΡΕΤΡΙΑ

Η Ερέτρια βρίσκεται στη βόρεια ακτή του νότιου Ευβοϊκού Κόλπου, απέναντι από τις ακτές της Αττικής. Κατοικούνταν ήδη στην Προϊστορική εποχή και είχε την ακμή της στη Γεωμετρική περίοδο όταν ίδρυσε αποικίες στη νότια Ιταλία και στη βόρεια Ελλάδα και ήταν μία από τις πρώτες πόλεις που απέκτησαν αλφάβητο. Ήταν το κέντρο μιας μεγάλης και ισχυρής πόλης-κράτους, η οποία τον 4ο αι. π.Χ. είχε επεκταθεί μέχρι την Κύμη και τα Στύρα. Ορατά είναι σήμερα κυρίως τα μνημεία που χρονολογούνται από την Αρχαϊκή έως τη Ρωμαϊκή εποχή, τόσο σε προστατευμένη περιοχή βόρεια της σύγχρονης πόλης, όσο και ανάμεσα στα σπίτια. Η πόλη εγκαταλείφθηκε στην Παλαιοχριστιανική περίοδο και έμεινε εγκαταλελειμμένη μέχρι τον 19ο αι. όταν ιδρύθηκε η πόλη των Νέων Ψαρών στο ίδιο σημείο, η οποία αργότερα μετονομάστηκε «Ερέτρια», υιοθετώντας και πάλι το αρχαίο της όνομα.

Το Μουσείο (1)

Η επίσκεψη ξεκινάει ιδανικά στο μουσείο, όπου διατίθενται πληροφορίες για την περιοχή. Στις δύο αίθουσες εκτίθενται ευρήματα από την Ερέτρια, την Αμάρυνθο, τη Μαγούλα Ερέτριας και το Λευκαντί. Στον κήπο βρίσκονται ενεπίγραφες στήλες, γλυπτά και αρχιτεκτονικά μέλη από την Ερέτρια και την Αμάρυνθο.

Η Δυτική Συνοικία, Οικία II (2)

Στη Δυτική Συνοικία, δίπλα στο τείχος της πόλης, βρίσκεται μία σειρά πλούσιων κατοικιών του 4ου αι. π.Χ. Η Οικία II έχει εμβαδόν 1.260 τ.μ. και διαθέτει μεγάλη αυλή με περιστύλιο.

Η Δυτική Πύλη (3)

Πρόκειται για μία από τις κεντρικές πύλες της πόλης. Από εδώ ο δρόμος οδηγεί στη Χαλκίδα. Στο ποταμάκι έξω από την πύλη υπάρχει μια γέφυρα. Στο τέλος του 3ου αι. π.Χ. κτίστηκε μεγάλο προπύργιο για περισσότερη προστασία.

Το Ηρώον (4)

Κάτω από την Οικία I εντοπίστηκε ένα μεγάλο τριγωνικό ταφικό μνημείο, κτισμένο περίπου το 700 π.Χ. και 15 τάφοι με πλούσια κτερίσματα.

Το Θέατρο (5)

Το Θέατρο κτίστηκε στην Ελληνιστική εποχή. Δεν είναι επισκέψιμο αυτή τη στιγμή (2022) λόγω των εργασιών συντήρησης που διενεργούνται. Δίπλα του βρίσκονται τα θεμέλια του ναού του Διονύσου και του βωμού του.

Η ακρόπολη (6)

Ένα μονοπάτι, που ακολουθεί το τείχος της πόλης, οδηγεί στην κορυφή της ακρόπολης. Διάφορα μνημεία βρίσκονται στον λόφο και στις παρυφές του: το ιερό της Αθηνάς, μια δεξαμενή, ισχυροί πύργοι και δύο Θεσμοφόρεια.

01

- 01 Το Γυμνάσιο της Ερέτριας με τη διπλή αυλή με περιστύλιο, τέλη 4ου αι. π.Χ. (φωτ.: T. Theurillat, 2017).
- 02 Η Θόλος στην Αγορά της Ερέτριας, Κλασική-Ελληνιστική περίοδος (φωτ.: K. Ξενικάκης, 2009).
- 03 Αεροφωτογραφία της Αμαρύνθου (φωτ.: J. André, 2021).
- 04 Αθηνά. Ερέτρια, Ναός Δαφνηφόρου Απόλλωνα, δυτικό αέτωμα, τέλη 6ου αι. π.Χ. (φωτ.: T. Theurillat, 2014).

04

02

03

- 05 Παναθηναϊκός αμφορέας. Ανασκαφή Ο.Τ. 740, Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας, Ολυμπία, ΜΕ 14815 (φωτ.: Α. Σκιαδαρέσης, 2009).
- 06 Σύμπλεγμα Θησέα και Αντιόπης. Ερέτρια, Ναός Δαφνηφόρου Απόλλωνα, δυτικό αέτωμα, τέλη 6ου αι. π.Χ. (φωτ.: T. Theurillat, 2014).

06

05

Το Γυμνάσιο (7)

Περπατώντας στον χωματόδρομο βόρεια του Γυμνασίου, ο επισκέπτης έχει θέα στο μνημείο με τα λουτρά του και τις δύο παλαίστρες. Νότια από τις παλαίστρες βρέθηκε το 2019, σε δοκιμαστικές τομές, το στάδιο.

Ναός αυτοκρατορικής λατρείας (8)

Ο μικρός ναός αυτοκρατορικής λατρείας και ο βωμός του κτίστηκαν στη διασταύρωση των δύο κύριων οδών της αρχαίας Ερέτριας. Απέναντι βρίσκονται βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Η Οικία με τα Ψηφιδωτά (9)

Σε ένα προστατευτικό κτίσμα/στέγαστρο βρίσκονται, στη θέση στην οποία αποκαλύφθηκαν, δύο ψηφιδωτά δάπεδα του 4ου αι. π.Χ. με μυθολογικές σκηνές. Ανήκουν στους ανδρώνες μίας πλούσιας κατοικίας. Μετά την καταστροφή της, ένα μεγαλοπρεπές ταφικό μνημείο κτίστηκε στο ίδιο σημείο.

Τα ρωμαϊκά λουτρά (10)

Τα ρωμαϊκά λουτρά της Ερέτριας ανασκάφθηκαν από την Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή στο διάστημα 2009-2014 και αναμένουν τη συντήρησή τους.

Η Συνοικία των Παναθηναϊκών

Αμφορέων (11)

Στον χώρο αυτό βρίσκονται μνημεία από τα γεωμετρικά έως τα ρωμαϊκά χρόνια. Σπουδαία ευρήματα προέρχονται από εδώ: ένας χρυσός θησαυρός (στα μουσεία της Ερέτριας και της Χαλκίδας) και εννέα παναθηναϊκοί αμφορείς (στο μουσείο της Ερέτριας, στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αθήνα και στο Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας στην Ολυμπία).

Το Ιερό του Απόλλωνος Δαφνηφόρου (12)

Πρόκειται για τον κεντρικό ναό της πόλης. Κάτω από τον περίπτερο ναό δωρικού ρυθμού του 6ου αι. π.Χ. βρέθηκαν τα θεμέλια προγενέστερων αρχιτεκτονικών φάσεων. Τα αρχαϊκά γλυπτά του δυτικού αετώματος εκτίθενται στο μουσείο της Ερέτριας.

Η Αγορά (13)

Το μοναδικό μνημείο της Αγοράς το οποίο είναι σήμερα ορατό είναι η Θόλος, η οποία βρέθηκε στην ανατολική πλευρά της πλατείας. Η ακριβής λειτουργία του κυκλικού κτιρίου (δημόσιο κτίριο ή ιερό) δεν είναι γνωστή.

Το Ισείον (14)

Το ιερό λατρείας των αιγυπτιακών θεοτήτων είναι ένα από τα παλαιότερα στην Ελλάδα (4ος αι. π.Χ.).

ΑΜΑΡΥΝΘΟΣ

Ιδιαίτερης σημασίας για την πόλη-κράτος της Ερέτριας και ολόκληρη την Εύβοια ήταν το ιερό της Αμαρυσίας Αρτέμιδος στην Αμάρυνθο, 11 χλμ. ανατολικά από την Ερέτρια. Το ιερό ταυτίστηκε